

Kinga Przybyszewska
Państwowa Wyższa Szkoła
Zawodowa w Koninie

Kiedy myślimy Rodzina..., red. M. Duda,
K. Kutek-Stadek, Kraków 2016, s. 427–442
(Praca Socjalna w Teorii i Działaniu, 2).

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374385091.30>

Zakres wsparcia pomocy społecznej oferowanej rodzinom wielodzietnym i niepełnym w województwie mazowieckim

The field of help offered for the large families
and one-parent family in the mazowieckie voivodship

Abstract: The field of help offered for the large families and one-parent family in the mazowieckie voivodship can be analysed included their aspects: financial support, material aid and helping family programs. Such a help could be considered when will be included the housing situation of the family, help guaranteed

because of they have got a children or the programs realized for them by different local government unit.

Keywords: social service, financial support, material aid, helping family programs

Pomoc rodzinom udzielaną w województwie mazowieckim można analizować, uwzględniając różne jej aspekty. Są to: pomoc finansowa, pomoc materialna oraz programy na rzecz wspierania rodzin. Wysokość środków wydatkowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej (JOPS) i ogólnie jednostki samorządu terytorialnego (JST) na poszczególne cele zaprezentowano w tabeli 1. Pozycje wydatków na rzecz rodzin wielodzietnych i niepełnych stanowią znaczną część budżetu JOPS i JST (same świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego stanowią prawie połowę

Tabela 1. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w województwie mazowieckim w latach 2011–2013

Wyszczególnienie	Środki JST			W tym JOPS		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
OGÓŁEM	2 726 699 694	2 871 767 432	2 986 882 616	1 676 423 184	1 778 414 603	1 813 378 008
85153 – Przeciwdziałanie narkomanii	5 444 488	6 042 132	6 247 658	2 494 579	2 770 473	2 783 239
85154 – Przeciwdziałanie alkoholizmowi	65 607 453	67 423 441	67 372 490	7 538 092	7 854 480	8 333 607
85201 – Placówki opiekuńczo-wychowawcze	117 621 242	121 204 374	116 774 226	24 317 112	23 405 375	19 175 875
85202 – Domy pomocy społecznej	338 253 742	362 552 205	393 543 105	53 909 072	84 034 598	71 256 709
85203 – Ośrodki wsparcia	39 979 213	43 503 321	43 036 739	27 981 182	30 328 661	23 198 703
85204 – Rodziny zastępcze	69 938 099	80 852 018	81 691 045	65 160 646	76 574 059	76 795 713
85205 – Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4 772 290	4 965 834	2 377 724	3 887 281	4 094 930	1 039 441
85206 – Wspieranie rodziny	24 754 000	14 479 553	18 562 218	8 758 999	14 062 727	17 290 060
85212 – Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1 026 348 087	1 055 604 161	1 040 066 015	786 859 904	801 426 365	805 498 235

Wyszczególnienie	Środki JST			W tym JOPS		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
85213 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach CIS	14 119 502	16 336 800	17 348 389	12 245 295	14 525 733	15 321 959
85214 – Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	135 147 549	138 319 571	149 967 064	122 793 703	128 372 035	140 969 472
85215 – Dodatki mieszkaniowe	67 405 627	73 154 663	78 375 583	31 088 099	33 597 289	36 016 720
85216 – Zasiłki stałe	89 817 144	98 965 330	117 872 492	81 378 528	88 536 829	105 123 397
85218 – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	30 624 586	31 803 483	32 370 704	30 624 586	31 803 483	32 370 704
85219 – Ośrodek Pomocy Społecznej	269 923 799	289 111 424	298 592 500	251 886 457	270 861 590	279 500 947
85220 – Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	4 288 878	6 395 204	6 934 242	2 383 726	2 931 773	3 143 962
85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	54 853 471	50 794 356	50 312 391	48 731 925	45 772 192	44 931 001
85231 – Pomoc dla cudzoziemców	1 023 684	1 557 691	1 251 592	897 666	1 054 510	920 353

Wyszczególnienie	Środki JST			W tym JOPS		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	85232 – Centra Integracji Społecznej	115 372	115 918	101 371	125 372	115 918
85278 – Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	10 386 060	831 003	2 275 885	9 517 344	721 757	741 583
85295 – Pozostała działalność	70 764 947	80 286 195	89 880 983	59 020 382	67 997 998	78 384 156
85305 – Żłobki	185 280 060	211 979 863	241 830 497	274 178	382 044	495 092
85306 – Kluby dziecięce	0	132 890	416 042	0	0	0
85307 – Dzienni opiekunowie	0	0	0	0	0	0
85311 – Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	7 791 959	11 031 957	9 596 703	2 416 072	2 383 708	1 622 534
85321 – Zespoły orzekania o niepełnosprawności	8 384 951	9 312 240	9 510 192	5 386 812	5 976 606	6 170 708
85324 – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	22 585 576	31 195 610	25 225 396	8 569 707	11 353 183	9 913 173
85395 – Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	29 290 721	30 020 772	41 949 580	21 723 865	20 400 130	22 519 559
85415 – Pomoc materialna dla uczniów	32 177 194	33 795 423	43 399 790	6 452 600	7 076 157	9 396 637

Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 55–56.

budżetu). Najważniejsze pozycje budżetu, dotyczące bezpośrednio rodzin wielodzietnych i niepełnych, omówione zostaną w dalszej części rozdziału.

Pomoc finansowa może być przyznawana rodzinom w postaci dofinansowań czy też zasiłków. Rodziny, które się usamodzielniają czy znalazły się w trudnej sytuacji, mogą liczyć na pomoc ze strony państwa w postaci dofinansowania czy też dodatku mieszkaniowego. Rodziny posiadające dzieci mogą też liczyć na pomoc finansową w postaci różnych zasiłków, świadczeń, czy też Karty Dużej Rodziny.

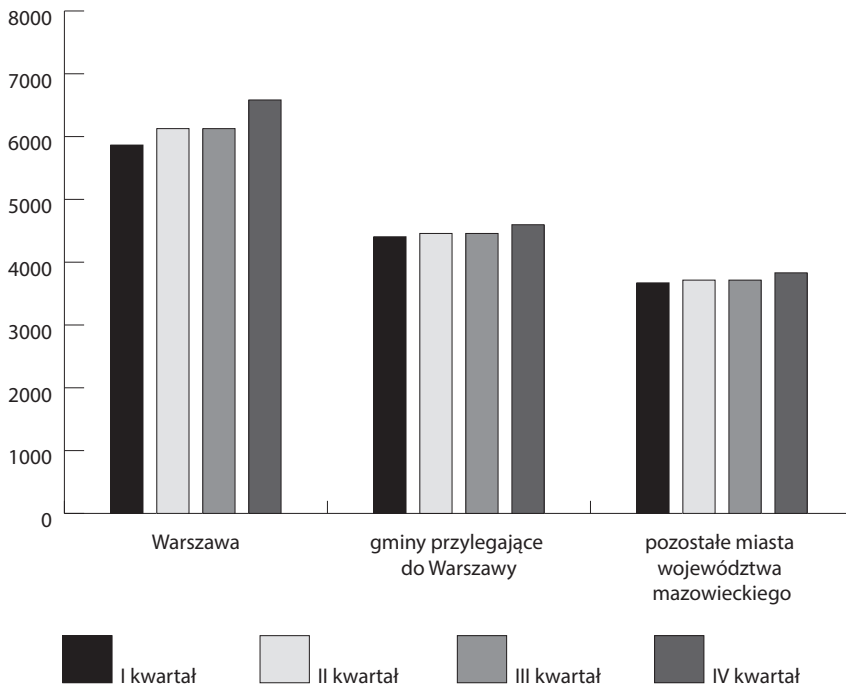
Jedną z form pomocy finansowej przyznawanej na usamodzielnienie się rodzin jest program Mieszkanie dla Młodych. Program zakłada pomoc w dofinansowaniu wkładu własnego. Dodatkowo rodziny, w których pojawi się trzecie dziecko własne bądź przysposobione w ciągu pięciu lat od dnia zakupu mieszkania, mogą liczyć na pomoc we wcześniejszej spłacie części kapitału kredytu. Również osoby, które rozpoczną budowę pierwszego własnego mieszkania, mogą otrzymać pomoc ze strony państwa. Osoby te będą mogły na nowych zasadach skorzystać z tzw. częściowego zwrotu VAT na materiały budowlane. Skorzystanie z programu Mieszkanie dla Młodych jest uzależnione od spełnienia wielu warunków, w tym takiego, że cena mieszkania nie może przekroczyć wskaźnika określonego dla danej lokalizacji¹.

Wykres 1. pokazuje zmiany wartości tego wskaźnika dla miasta Warszawy, gmin przylegających do niej (Izabelin, Jabłonna, Józefów, Konstancin-Jeziorna, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Nieporęt, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Ząbki i Zielonka) oraz pozostałych miast województwa mazowieckiego w poszczególnych kwartałach 2014 roku. Z wykresu 1. wynika, że cena 1 m² mieszkania w pierwszym kwartale 2014 roku wynosiła dla miasta Warszawy 5864,70 zł, dla gmin do niej przylegających było to 4404,80 zł, zaś dla pozostałych miast województwa mazowieckiego – 3670,70 zł. W II kwartale 2014 roku limit dla Warszawy wyniósł 6126,90 zł, dla gmin do niej przylegających było to 4457,50 zł, zaś dla pozostałych miast województwa mazowieckiego – 3714,60 zł. W III kwartale 2014 roku wartość wskaźników nie uległa zmianie. W IV kwartale 2014 roku limit dla Warszawy został określony w wysokości 6583,10 zł, dla gmin do niej przylegających było to 4596,80 zł, zaś dla pozostałych miast województwa mazowieckiego – 3830,60 zł. Oznacza to, że limity w województwie mazowieckim są regularnie podwyższane². Wartość wykorzystanego limitu środków, na podstawie wniosków nabywców lokali przekazanych do BGK, wynosi ponad 231 mln zł, z czego ponad 176 mln zł dotacji przypada na 2014 rok. Kwota ta stanowi 29,45% środków przeznaczonych na rok 2014. Przy zachowaniu bie-

¹ <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/program-mieszkanie-dla-mlodych>

² <http://www.bgk.com.pl/mieszkanie-dla-mlodych/komunikaty-w-bip>

Wykres 1. Wysokość wskaźników cen za 1 m² mieszkania w Warszawie, gminach przylegających i pozostałych miastach województwa mazowieckiego w poszczególnych kwartach 2014 roku (w PLN)

Opracowanie własne na podstawie danych z <http://www.bgk.com.pl/mieszkanie-dla-mlodych/komunikaty-w-bip>.

żącej dynamiki wartość wykorzystanych środków w obecnym roku nie powinna przekroczyć 60% dostępnych środków. Jest to o tyle istotne, że tegoroczna pula nie zostanie przeniesiona na kolejne lata. Idąc dalej, Bank Gospodarstwa Krajowego zarezerwował już ponad 50 mln zł na dopłaty w 2015 roku, co stanowi z kolei 7,04% środków przeznaczonych na przyszły rok. Oznacza to niestety, że jeżeli dynamika programu zostanie utrzymana, pod koniec przyszłego roku może zabraknąć środków na dopłaty³.

Inną formą wsparcia finansowego rodzin, który zasługuje na wspomnienie, jest program polegający na dofinansowaniu do kredytów na budowę domów energooszczędnych. Zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady

³ <http://mieszkaniemlodych.com/program-mieszkanie-dla-mlodych-podsumowanie-po-8-miesiacach-dzialania/>

Europy 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 roku w sprawie charakterystyki energetycznej budynków państwa członkowskie zostały zobowiązane do doprowadzenia do tego, aby od początku 2021 roku wszystkie nowo powstające budynki były obiektami „o niemal zerowym zużyciu energii”. Jest to pierwszy ogólnopolski instrument wsparcia dla budujących budynki mieszkalne o niskim zużyciu energii. Ma stanowić dla nich impuls do zmiany sposobu budowania oraz przygotować inwestorów, projektantów, producentów materiałów budowlanych, wykonawców do wymagań Dyrektywy. Program skierowany jest do osób fizycznych, które budują dom jednorodzinny lub kupują dom/mieszkanie od dewelopera. Dotacja ma formę częściowej spłaty kapitału kredytu wziętego na budowę bądź zakup domu czy też zakup mieszkania. Dofinansowanie przyznawane będzie po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia oraz potwierdzeniu uzyskania przez budynek wymaganego standardu energetycznego. Budżet programu wynosi 300 mln zł. Na lata 2013–2015 przewidziano dopłaty w wysokości $\frac{1}{3}$ przeznaczonego budżetu, reszta kwoty przekazana została na dofinansowania w latach 2016–2018. Dotychczas brak jest danych o tym, ile zgłoszono wniosków o dotację w tym programie i jaki jest w tym udział województwa mazowieckiego⁴.

Jedną z podstawowych form pomocy finansowej rodzinom są dodatki mieszkaniowe przeznaczone na utrzymanie posiadanego lub wynajmowanego mieszkania czy też domu jednorodzinnego. Z takiego dodatku mogą skorzystać osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej i spełniają kryteria, w tym dochodowe⁵. Średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 175% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% w gospodarstwie wieloosobowym. Dodatek mieszkaniowy można otrzymać pod warunkiem, że lokal mieszkalny jest dostosowany wielkością do liczby osób w gospodarstwie domowym⁶. W województwie mazowieckim w 2013 roku dodatki mieszkaniowe udzielono dla 67 637 osób, którym przyznano 375 312 świadczeń na łączną kwotę 87 120 988 zł⁷.

Rodziny, które mają dzieci, już od chwili pojawienia się dziecka mogą skorzystać z różnego rodzaju świadczeń związanych z posiadaniem dziecka, mię-

⁴ <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/doplaty-do-kredytow-do-budowy-domow-energooszczednych>

⁵ <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/dodatki-mieszkaniowe>

⁶ https://rodzina.gov.pl/sites/default/files/pliki_do_pobrania/dodatki_mieszka_niowe_-_do_pobrania.pdf

⁷ *Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2013 rok*, s. 24; <http://www.mazovia.pl/downloadStat/gfx/mazovia/pl/mazoviauchwalysejmiku/59/2801/1/zalacznik.docx>

dzy innymi z becikowego, zasiłku rodzinnego. Dodatkowe świadczenia przysługują dzieciom niepełnosprawnym i ich opiekunom.

Tabela 2. Liczba oraz łączna wysokość przyznanych świadczeń w województwie mazowieckim w 2013 roku

Rodzaj świadczenia	Liczba przyznanych świadczeń	Łączna wysokość świadczeń (w zł)
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – becikowe	77 779	34 734 900
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka	6 811	15 004 300
Zasiłek rodzinny i dodatki do niego	237 304	506 592 808

Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 24.

Tabela 2. przedstawia informacje dotyczące liczby oraz łącznej wysokości świadczeń przyznanych w województwie mazowieckim w 2013 roku. Z informacji w niej zawartych wynika, że jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka – becikowe – w 2013 roku przyznano w postaci 77 779 świadczeń na łączną kwotę 34 734 900 zł. Z kolei rodzinom, które kwalifikują się do korzystania z zasiłku rodzinnego, przyznano jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka. Z tego tytułu przyznano 6 811 świadczeń na łączną kwotę 15 004 300 zł. Zasiłek rodzinny i dodatek do niego wypłacono dla 237 304 rodzin na łączną kwotę 506 592 808 zł.

Tabela 3. zawiera dane dotyczące liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci oraz liczbę dzieci, na które został przyznany rodzicom zasiłek rodzinny w poszczególnych powiatach województwa mazowieckiego w latach 2011–2013. Z danych tych wynika, że najwięcej rodzin korzystających w 2013 roku z pomocy w postaci zasiłków rodzinnych zamieszkiwało powiaty radomski, miasto stołeczne Warszawa, powiat wołomiński. Z kolei najmniej rodzin będących beneficjentami pomocy było w powiatach: warszawskim zachodnim, grodziskim oraz łosickim. W 2013 roku liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, była największa w powiatach radomskim, mieście stołecznym Warszawa oraz w mieście Radom. Z kolei najmniejszą liczbą dzieci, na które został rodzicom przyznany zasiłek, charakteryzowały się powiaty warszawski zachodni, miasto Ostrołęka oraz powiat lipski. W latach 2011–2013 obserwowana

jest tendencja spadkowa, co oznacza, że liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne oraz liczba dzieci, na które rodziny otrzymują zasiłek, uległa zmniejszeniu.

Tabela 3. Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne oraz liczba dzieci, na które rodziny otrzymują zasiłek w powiatach województwa mazowieckiego w latach 2011–2013

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Powiat ciechanowski	3809	3474	3205	7439	6782	6276
Powiat gostyniński	2078	1882	1780	4154	3787	3548
Powiat mławski	4444	4046	3805	9054	8217	7643
Powiat płocki	5270	4799	4613	10678	9679	9103
Powiat płoński	4429	4080	3805	8750	8067	7495
Powiat sierpecki	3421	3175	2945	6815	6306	5786
Powiat żuromiński	3096	2879	2657	6083	5664	5235
Powiat m. Płock	2817	2552	2571	5148	4683	4610
Powiat łosicki	1881	1723	1620	3906	3594	3317
Powiat makowski	3011	2843	2707	6119	5742	5379
Powiat ostrołęcki	6575	6181	5876	14232	13252	12522
Powiat ostrowski	4019	3661	3434	8223	7547	6986
Powiat przasnyski	3423	3190	2986	7133	6679	6192
Powiat pułtuski	2539	2368	2325	5153	4776	4633
Powiat siedlecki	4614	4247	3964	10078	9195	8448
Powiat sokołowski	2440	2172	1967	5098	4573	4099
Powiat węgrowski	3638	3390	3172	7517	6994	6541
Powiat wyszkowski	3750	3469	3320	7727	7148	6834
Powiat m. Ostrołęka	1903	1747	1637	3448	3166	2983
Powiat m. Siedlce	2198	1979	1840	4122	3799	3570
Powiat białobrzegi	2208	2088	1950	4623	4294	3981
Powiat kozienicki	2819	2662	2494	5628	5271	4879
Powiat lipski	2023	1827	1702	3979	3602	3285
Powiat przysuski	3101	2848	2684	6060	5585	5237

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Powiat radomski	10137	9261	8685	20506	18968	17645
Powiat szydłowiecki	2803	2594	2379	5484	5064	4637
Powiat zwoleński	2464	2272	2113	4941	4559	4239
Powiat m. Radom	8627	7667	7385	15467	13912	13392
Powiat m. st. Warszawa*	12851	12075	11950	24266	22912	22722
Powiat garwoliński	5440	5003	4751	11836	10842	10087
Powiat legionowski	2146	2004	1895	4155	3904	3740
Powiat miński*	5008	4674	4591	10216	9558	9338
Powiat nowodworski	2680	2441	2200	5300	4817	4411
Powiat otwocki	3021	2701	2576	5968	5416	5078
Powiat wołomiński	6770	6212	6039	13566	12556	12143
Powiat grodziski	1803	1651	1617	3716	3390	3299
Powiat grójecki*	3962	3643	3392	7915	7209	6649
Powiat piaseczyński*	2510	2299	2270	5130	4745	4589
Powiat pruszkowski	2031	1889	1830	3913	3668	3596
Powiat sochaczewski	3102	2826	2688	6095	5571	5303
Powiat warszawski zachodni	1761	1631	1521	3493	3213	3003
Powiat żyrardowski	2411	2136	2001	4759	4262	3979

Opracowanie własne na podstawie danych GUS; http://stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=997053&p_token=0.7730416031554341

Tabela 4. przedstawia informacje dotyczące liczby oraz łącznej wysokości świadczeń przyznanych osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom w województwie mazowieckim w 2013 roku. Z informacji w niej zawartych wynika, że zasiłek pielęgnacyjny dla:

- niepełnosprawnego dziecka wypłacono 52 518 osobom na łączną kwotę 48 307 394 zł,
- osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności wypłacono 79 944 osobom w łącznej wysokości 68 969 040 zł,

- osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16. roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności powstałej przed ukończeniem 21. roku życia wypłacono 46 116 osobom na łączną kwotę 46 743 839 zł.

Świadczenie pielęgnacyjne (przysługujące matce albo ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną oraz innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności) zostało udzielone 29 956 osobom w łącznej kwocie 119 440 112 zł.

Tabela 4. Liczba oraz łączna wysokość świadczeń przyznanych osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom w województwie mazowieckim w 2013 roku

Rodzaj świadczenia	Liczba przyznanych świadczeń	Łączna wysokość świadczeń (w zł)
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	52518	48307394
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. rż. o znacznym stopniu niepełnosprawności	79944	68969040
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku pow. 16. rż. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	46116	46743839
Świadczenie pielęgnacyjne	29956	119440112

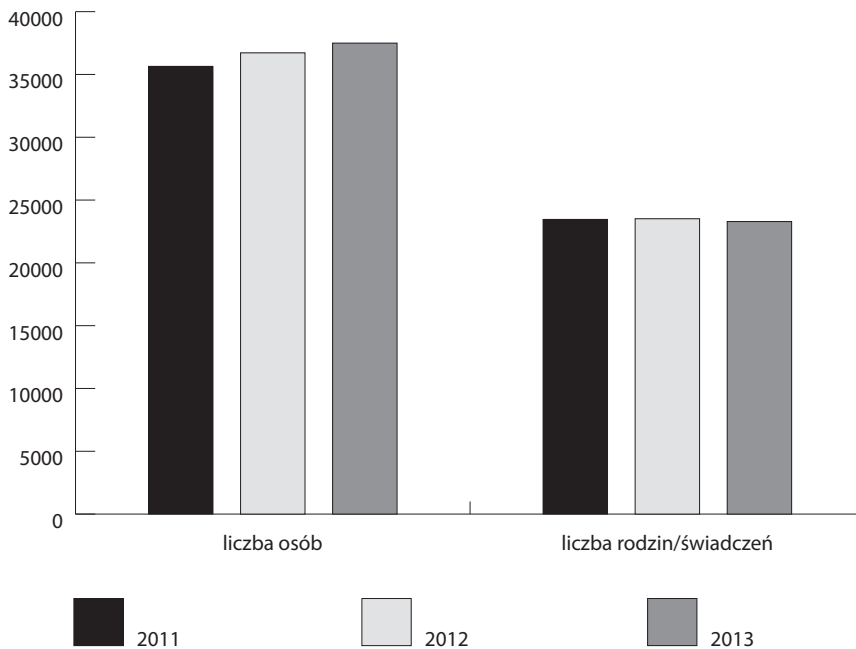
Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 24.

Pomoc z funduszu alimentacyjnego udzielana jest dzieciom, których rodzic nie płaci zasądzonych alimentów, i maksymalnie może wynieść 500 zł miesięcznie.

Do form pomocy finansowej przyznawanej rodzinom zalicza się również Karty Dużej Rodziny, które przysługują rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Taką kartę przyznaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta na wniosek członka rodziny wielodzietnej. W województwie mazowieckim powstało najwięcej, bo aż 15 kart samorządowych. Niestety największy ośrodek, czyli miasto Warszawa, nie wprowadziło tej możliwości, stąd tylko 9% ludności w województwie jest objęta jej działaniem⁸. W województwie mazowieckim do

⁸ Karty Dużych Rodzin w polskich samorządach – raport Związku Dużych Rodzin 3+, Warszawa, marzec 2013, s. 7; <http://kartaduzejrodziny.3plus.pl/raporty/raport/>

Wykres 2. Liczba osób korzystający ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz liczba rodzin, którym przyznano świadczenie w województwie mazowieckim w latach 2011–2013

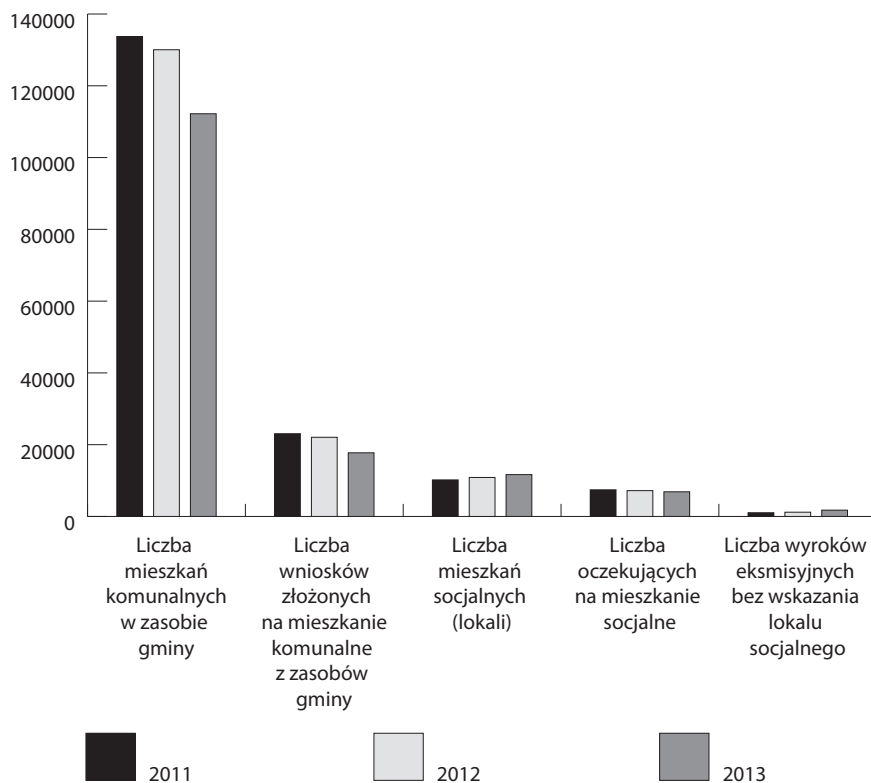
Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 53.

programu przystąpiły następujące miasta i gminy: Błonie, Ciechanów, Garwolin, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Klembów, Konstancin-Jeziorna, Kozienice, Legionowo, Lesznowola, Łomianki, Marki, Milanówek, Mińsk Mazowiecki, Mława, Mszczonów, Nieporęt, Nowa Sucha, Nowy Dwór Mazowiecki, Ostrołęka, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, powiat wołomiński, Płock, Płońsk, Pułtusk, Radom, Radziejowice, Rzekuń, Serock, Siedlce, Sochaczew, Sokołów Podlaski, Teresin, Węgrów, Wieliszew, Wołomin, Wyszków, Zielonka, Zwoleń Żabia Wola⁹.

W województwie mazowieckim jest 1327 stołówek mieszczących się w szkołach o różnych profilach. Ze stołówek tych korzysta 209 109 osób. W województwie mazowieckim odsetek uczniów spożywających posiłek w szkolnej stołów-

⁹ <http://www.3plus.pl/samorzadowe-karty-duzej-rodziny,k68.html>

Wykres 3. Infrastruktura społeczna w województwie mazowieckim w latach 2011–2013

Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 15.

ce jest na poziomie około 30%. Jest to średni wynik na tle innych województw. Gminy i miasta finansują posiłki części uczniów, w województwie mazowieckim uczniowie, którzy spożywają nieodpłatne posiłki, stanowią 16,6 proc. uczniów. Według badań Polskiej Akcji Humanitarnej zapotrzebowanie na refundację posiłków jest większe – takiej pomocy potrzebuje dodatkowo 10,3 proc. wszystkich uczniów w województwie mazowieckim. W ramach programu „Pomoc państwa w zakresie żywienia” w województwie mazowieckim przyznano zasiłki celowe 35 504 osobom na łączną kwotę 18 006 982 zł¹⁰.

Przez pomoc materialną ze strony państwa należy tu rozumieć zarówno wszelkie usługi, z których mogą korzystać rodziny, jak i pracę socjalną.

¹⁰ Ocena zasobów pomocy społecznej..., dz. cyt., s. 22.

Rodziny, które mają niskie dochody, mogą liczyć na pomoc ze strony gmin polegającą na dofinansowaniu lokali komunalnych, socjalnych oraz zastępczych. Pomoc ze strony gmin jest związana z obowiązkiem planowania i realizacji działań zmierzających do tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

Wykres 3. przedstawia stan infrastruktury społecznej w województwie mazowieckim w latach 2011–2013. Z informacji zawartych w wykresie 3. wynika, że gminy województwa mazowieckiego posiadały w 2013 roku w swoich zasobach 112 213 mieszkań komunalnych oraz 11 660 mieszkań socjalnych. Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne wyniosła 17 742, zaś 6 873 osoby oczekiwały na mieszkania socjalne. Z analizy danych w latach 2011–2013 wynika, że gminy mają mniej mieszkań komunalnych (ich liczba w 2013 roku w stosunku do 2011 roku zmniejszyła się o 21 513 lokali). Z kolei liczba mieszkań socjalnych w porównaniu z 2011 roku wzrosła o 1 474 mieszkania. Zarówno w przypadku mieszkań komunalnych, jak i socjalnych można zaobserwować zmniejszenie się liczby wniosków o przyznanie takiego mieszkania. Należy też zauważyć, że w latach 2011–2013 nastąpił wzrost liczby wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego i wyniósł on 1 757 eksmisji (wzrost w stosunku do 2011 roku o 711 takich zdarzeń)¹¹.

Rodzice posiadający dzieci mogą liczyć na pomoc ze strony państwa w opiece nad dziećmi między innymi w takich instytucjach, jak żłobki, kluby dziecięce, przedszkola.

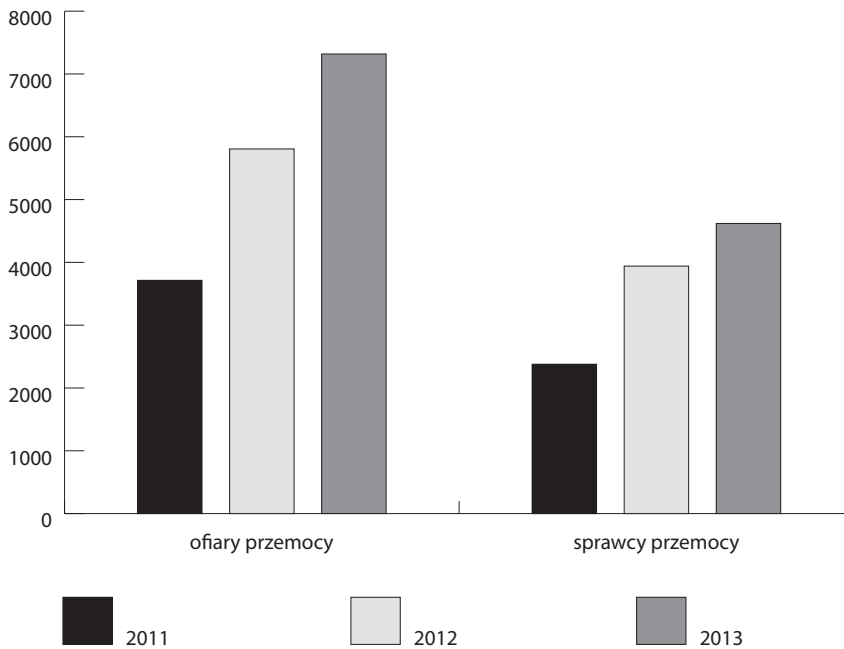
Tabela 5. Stan infrastruktury społecznej w województwie mazowieckim w latach 2011–2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Liczba żłobków	99	123	167
Liczba opiekunów dziennych do dzieci	3	6	28
Liczba miejsc w żłobkach	6 151	6 630	8 341
Liczba przedszkoli	2 341	2 444	2 814
Liczba miejsc w przedszkolach	151 874	158 813	175 549

Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 15.

¹¹ Tamże, s.15.

Wykres 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej i wsparcia w województwie mazowieckim w latach 2011–2013

Opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2013 rok, s. 49.

Analizując pomoc rodzinie, nie można pominąć działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Jednostki te pomoc realizują również poprzez ochronę rodziny przed przemocą.

Wykres 4. przedstawia zmianę liczby osób korzystających pomocy społecznej i wsparcia w latach 2011–2013. W 2013 roku udzielono pomocy 7 318 osobom będącym ofiarami przemocy w rodzinie. Z pomocy społecznej skorzystali również sprawcy przemocy rodzinnej, było to 4 620 osób.

W miastach i powiatach wraz z m. st. Warszawa pomocy udzielono 567 rodzinom będącym ofiarami przemocy domowej i 214 sprawcom przemocy. W miastach na prawach powiatu udzielono pomocy 784 rodzinom i ofiaram przemocy domowej oraz 648 sprawcom. Jednostki samorządu terytorialnego na przeciwdziałanie przemocy rodzinie w 2013 roku przeznaczyły 1 453 901 zł, a jednostki organizacyjne pomocy społecznej – 812 101 zł¹².

¹² Tamże, s.55.

Analizując zakres wsparcia pomocy społecznej oferowanym rodzinom wielodzietnym i niepełnym w województwie mazowieckim, należy chociaż wspomnieć o programach wspierających rodziny. Mają mieć zasięg ogólnokrajowy, powiatowy czy też gminny. Stanowią one ważne uzupełnienie do oferowanej pomocy materialnej i finansowej.

Bibliografia

Raporty

- Karty Dużych Rodzin w polskich samorządach – raport Związku Dużych Rodzin 3+, Warszawa marzec 2013; <http://kartaduzejrodziny.3plus.pl/raporty/raport/> (24.05.2015).
- Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną Województwa Mazowieckiego za 2013 rok; Załącznik do uchwały Nr 184/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 roku, <http://www.mazovia.pl/download/Stat/gfx/mazovia/pl/mazoviauchwalysejmiku/59/2801/1/zalacznik.docx> (24.05.2015).

Strony internetowe

- https://rodzina.gov.pl/sites/default/files/pliki_do_pobrania/dodatki_mieszkaniowe_-_do_pobrania.pdf wydruk 24.05.2015r.
- <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/program-mieszkanie-dla-mlodych>. (24.05.2015).
- <http://www.bgk.com.pl/mieszkanie-dla-mlodych/komunikaty-w-bip>. (24.05.2015).
- <http://mieszkaniemlodych.com/program-mieszkanie-dla-mlodych-podsumowanie-po-8-miesiacach-dzialania/> (24.05.2015).
- <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/doplaty-do-kredytow-do-budowy-domow-energooszczednych>. (24.05.2015).
- <https://rodzina.gov.pl/mieszkanie/dodatki-mieszkaniowe> (24.05.2015).
- http://stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=997053&p_token=0.7730416031554341. (24.05.2015).
- <http://www.3plus.pl/samorzadowe-karty-duzej-rodziny,k68.html>. (24.05.2015).